

Spis treści

1. Wstęp 9

Struktura i tematyka 10. Dlaczego wartości? 12. Zalecane lektury 13

■ Część I: Demokracja

2. Demokracja 17

Znaczenie terminu „demokracja” 18. Argumenty za demokracją 21. Słabe strony demokracji i argumenty przeciwko niej 25. Podsumowanie 28. Zalecane lektury 29

3. Partie i grupy interesu 31

Partie polityczne 32. Organizacje niepartyjne 37. Ukryte interesy przywódców politycznych 40. Udział czynników obcych 41. Podsumowanie 42. Zalecane lektury 42

4. Głosowanie i wybory 43

Wybory 44. Systemy zwykłej i bezwzględnej większości a reprezentacja proporcjonalna 48. Okręgi jedno- czy wielomandatowe? 52. Granice okręgów i rozkład wyborców 53. Demokracja a rządy większości 56. Indywidualizm a komunalizm w ustroju wyborczym 58. Referenda 59. Kto jest rzeczywiście reprezentowany? 60. Podsumowanie 61. Zalecane lektury 62

5. Sektory władzy 63

Systemy prezydenckie i parlamentarne 64. Legislatywy i ich funkcje 66. Władza wykonawcza 69. Sądownictwo 71. Podsumowanie 72. Zalecane lektury 73

6. Poziomy władzy 75

Dlaczego centralizacja? 76. Metody decentralizacji 83. Dlaczego decentralizować? 84. Względę partyjne i polityczne 87. Ustroje unitarne i federalne 87. Podsumowanie 90. Zalecane lektury 91

7. Prawa obywatelskie, gospodarcze, socjalne i kulturalne 93

Znaczenie i pochodzenie praw 94. Czy prawa są absolutne? 96. Wolność wypowiedzi 97. Wolność religii 107. Bezpieczeństwo osobiste i właściwy przewód sądowy 110. Prawo przemieszczania się i wyboru miejsca zamieszkania 111. Prawa gospodarcze, socjalne i kulturalne 112. Pierwszeństwo praw 115. Podsumowanie 116. Zalecane lektury 116

8. Sprawiedliwość i równe traktowanie 119

Czym jest sprawiedliwość? 121. Równe traktowanie 122. Najbardziej podważane lub potępiane podstawy różnicowania 123. Równość szans 136. Prefe-

rencyjne traktowanie 138. Podstawa do porównań 141. Podsumowanie 141. Zalecane lektury 142

9. Obowiązki i odpowiedzialność 143

Obowiązek i odpowiedzialność 144. Dobry rząd 147. Samowystarczalność i samospełnienie 150. Sprawy międzynarodowe 151. Podsumowanie 153. Zalecane lektury 154

10. Dlaczego demokracja rozwija się, odnosi sukcesy i porażki 155

Historyczny rozwój 157. Koncentracja w zakresie porządku społecznego i ekonomicznego 160. Poziom rozwoju 163. Równość i nierówność 164. Subkultury i podziały społeczne 164. Obce wpływy 167. Przekonania działaczy politycznych 167. Bezpieczeństwo i pokój 168. Podsumowanie 168. Zalecane lektury 169

11. Przemoc i rewolucja 171

Co stanowi przemoc polityczną? Czym jest represja? 172. Siła i przemoc ze strony rządu 173. Przemoc wobec rządu 176. Skąd siła i przemoc? 179. Moralność siły i przemocy 182. Obce uczestnictwo 185. Aksamitna rewolucja 186. Podsumowanie 188. Zalecane lektury 188

■ Część II: System międzynarodowy

12. Suwerenność, nacjonalizm, imperializm i samostanowienie 193

Suwerenność 194. Nacjonalizm 197. Imperializm 199. Samostanowienie 200. Podsumowanie 204. Zalecane lektury 205

13. Dyplomacja i prawo międzynarodowe 207

Dyplomacja 208. Prawo międzynarodowe 211. Podsumowanie 219. Zalecane lektury 220

14. Organizacje międzynarodowe 221

Liga Narodów 222. Organizacja Narodów Zjednoczonych: struktura i funkcje 224. Zaprowadzanie, utrzymywanie i egzekwowanie pokoju 226. Prawa człowieka 229. Inna działalność ONZ 231. Ocena 231. Organizacje regionalne 234. Organizacje wyspecjalizowane 238. Sojusze militarne 242. Podsumowanie 243. Zalecane lektury 244

15. Wojna i interwencja 245

Doniosłość wojen 246. Występowanie wojen i ich koszty 247. Dlaczego dochodzi do wojen? 249. Wojna nuklearna 256. Wojny sprawiedliwe i niesprawiedliwe 260. Podsumowanie 264. Zalecane lektury 265

16. Międzynarodowy porządek gospodarczy i zagraniczna polityka handlowa 267

Handel zagraniczny i cele wewnętrzne 268. Problemy z teorią wolnego handlu 271. Handel zagraniczny i cele polityki zagranicznej 274. Państwa bogate

i biedne 277. Wskaźniki wzrostu i ich znaczenie 287. Podsumowanie 287. Zalecane lektury 288

17. Samostanowienie ludów w obrębie państw? 289

Społeczeństwa homogeniczne i pluralistyczne 290. Indywidualizm i komunizm 291. Belgia 292. Cypr 294. Nowa Zelandia 295. Fidżi 296. Malesja 298. Republika Południowej Afryki 300. Konkluzja 305. Podsumowanie 306. Zalecane lektury 307

■ Część III: Ideologie

18. Liberalizm klasyczny i nowy liberalizm 311

Leseferyzm 312. Wolności i prawa jednostek 313. Cechy wzorcowej osoby liberalnej 315. Funkcje rządu 316. Państwo dobroczynne 317. Sukcesy 320. Problemy 321. Nowy liberalizm 322. Podsumowanie 325. Zalecane lektury 325

19. Komunizm — rosyjska tragedia 327

Rewolucja w teorii marksistowsko-leninowskiej 328. Demokracja w teorii marksistowsko-leninowskiej 330. Partia i państwo 331. Stalin 332. Własność państwowa i centralne planowanie 334. Co sprawiło, że reżim sowiecki miał charakter totalitarny? 336. Radzieccy komuniści a świat zewnętrzny 337. Pięrestrojka i głośność 339. Podsumowanie 346. Zalecane lektury 347

20. Komunizm i socjalizm — Chiny 349

Ideologiczny ekstremizm 350. Socjalistyczna gospodarka rynkowa 352. Postawa ideologiczna 354. Czy demokracja nadchodzi? 356. Socjalizm 358. Podsumowanie 360. Zalecane lektury 361

21. Liberalizm postępowy 363

Wielki kryzys 364. Reakcje Hoovera i Roosevelta 365. Środki zaradcze Nowego Ładu 367. Ideologia Roosevelta 369. Rozrost rządu 371. Równe traktowanie 373. Istota liberalizmu postępowego 377. Opieka państwa 380. Prawa człowieka 383. Podsumowanie 383. Zalecane lektury 384

22. Libertarianizm 385

Wolność dla jednostek! 386. Rząd jako źródło przymusu 388. Sprawiedliwość społeczna jako miraż i skompromitowana koncepcja 390. Libertarianie i zalecenia 391. Libertarianie a demokracja 395. Anarchokapitalizm 396. Społeczne niedogodności 397. Publiczny wybór 398. Podsumowanie 400. Zalecane lektury 400

23. Konserwatyzm: konserwatywny i reakcyjny 403

Konserwatyzm konserwatywny 404. Konserwatyzm reakcyjny 406. Podsumowanie 413. Zalecane lektury 414

24. Konserwatyzm postępowy i neokonserwatyzm 415

Konserwatyzm postępowy 416. Neokonserwatyzm 424. Podsumowanie 428. Zalecane lektury 428

25. Prawicowy autorytaryzm 429

Faszyzm i narodowy socjalizm 430. Autorytaryzm militarno-biurokratyczny 433. Autorytaryzm „sultański” 437. Korupcja 438. Podsumowanie 439. Zalecane lektury 440

■ **Część IV: Epilog**

26. Rząd i jego funkcje 443

Demokracja 444. Ideologie 446

27. Marzenia i koszmary 451

Możliwości wewnętrzne 452. Polityka międzynarodowa 460

Słowniczek 465

Bibliografia 471

Źródła ilustracji 479